

**Η Δράμα στην Καλλικρατική Περιφέρεια
Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης**
Ο δρόμος προς τις ίσες ευκαιρίες και την ανάπτυξη

Εισηγήσεις Ενότητας «Τουρισμός - Πολιτισμός»

Οινοτουρισμός στη Δράμα

Εύη Τζήμου

Τμήμα Εμπορίου – Τουρισμού, Διεύθυνση Ανάπτυξης

Οινοτουρισμός στη Δράμα

Η εισήγηση μας που εστιάζει στον οινοτουρισμό, εντάσσεται στο πλαίσιο της προσπάθειας για βελτίωση και αναβάθμιση του τουριστικού μας προϊόντος, με τον εμπλουτισμό του, σε δράσεις, υπηρεσίες και προϊόντα, καθώς και της προσπάθειας για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του

Επιλέξαμε το κρασί και την τοπική γαστρονομία διότι είναι ένα προϊόν πολύ καλό και υπαρκτό. Κατά συνέπεια, για την διαμόρφωσή του δεν απαιτούνται μεγάλες επενδύσεις σε εγκαταστάσεις και πάγια, αλλά σχετικά μικρές επενδύσεις και συντονισμένες ενέργειες προώθησης και πώλησης. Πέραν όμως της γευστικής ταυτότητας που δύναται να προσδώσει, αποτελεί και μία παράμετρο της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Αν προσεγγίσουμε συστηματικά την σύνδεση του με τον τουρισμό και την εντάξουμε του σε ένα συνολικό σχεδιασμό μάρκετινγκ, γρήγορα θα ανακαλύψουμε ότι αποκτούμε ένα σαφές συγκριτικό πλεονέκτημα και μια σημαντική πηγή πόρων για την οικονομία του τόπου μας.

Ας δούμε όμως τα δεδομένα μας.

1. Η Δράμα και το κρασί.

Η Δράμα είναι μια από τις καλύτερες και ποιοτικότερες αμπελουργικές ζώνες της Ελλάδας. Η ανάπτυξη της αμπελουργίας και παραγωγής ποιοτικού κρασιού στην περιοχή κατά τα τελευταία 20-25 χρόνια είναι πράγματι εντυπωσιακή.

Για τους ειδικούς η περιοχή της Δράμας παρομοιάζεται με την περιοχή Marlborough της Νέας Ζηλανδίας, λόγω της φήμης της αλλά και λόγω των αρωματικών λευκών κρασιών που κάνανε την οινική επανάσταση κατά τις αρχές της δεκαετίας του '90. Εντυπωσιακά αρωματικά κρασιά δημιούργησαν πολύ γρήγορα φανατικό κοινό σε ολόκληρη την Ελλάδα, μονοπωλώντας σε πολλές περιπτώσεις τις προτιμήσεις του οινόφιλου κοινού.

Σε αυτό ενδεχομένως να συντελεί το μικροκλίμα της περιοχής.

Η Δράμα έχει την τύχη να προστατεύεται από τους ισχυρούς βόρειους ανέμους, από την οροσειρά της Ροδόπης, ενώ και τα υπόλοιπα χαμηλότερα γύρω βουνά δημιουργούν μια επίσης αυξημένη ασπίδα προστασίας.

Τα 5 εκ των 7 οινοποιείων της περιοχής παράγουν τον ΤΟΠΙΚΟ ΟΙΝΟ ΔΡΑΜΑΣ εκ των πλέον αναγνωρίσιμων και καθιερωμένων στην κατηγορία των τοπικών οίνων.

Όμως η περιοχή της Δράμας αλλά και της Ανατολικής Μακεδονίας, αν και είναι από τις σπουδαιότερες αμπελουργικές ζώνες της χώρας σήμερα, διαθέτοντας ένα μεγάλο και σοβαρό

καρτοφυλάκιο, δεν έχει καμία ζώνη ΠΟΠ. Κατά κύριο λόγο εξαιτίας του δυσκίνητου συστήματος ποιοτικής κατηγοριοποίησης.

Εδώ θα πρέπει να προσθέσουμε και τη δυναμική παρουσία της Λέσχης φίλων της αμπέλου και της ερασιτεχνικής παραγωγής οίνου: «Άμπελος και οίνος της Ηδωνίδας Γης» (από το 2004), με συνεχείς τοπικούς διαγωνισμούς ερασιτεχνών οινοποιών, «Οινογευσία», και πολλές διακρίσεις, αλλά και με διοργανώσεις εκδηλώσεων, εκθέσεων, σεμιναρίων με σκοπό την προσέγγιση, πολιτών και οινοπαραγωγών, του χώρου του κρασιού.

Η αμπελουργία όμως στη Δράμα δεν είναι μια δραστηριότητα των τελευταίων ετών. Η ανασκαφή στο νεολιθικό οικισμό των Σιταγρών και του Ντικίλ Τας με την εύρεση κουκουτσιών σταφυλιών, ίσως των αρχαιότερων στον κόσμο και αρχαίων πατητηριών, αποδεικνύει ότι η αμπελοκαλλιέργεια στη Δράμα ήταν διαδεδομένη εδώ και χιλιάδες χρόνια προ Χριστού.

Η παρουσία δε του ναού της Καλής Βρύσης αφιερωμένου στο θεό Διόνυσο (και πιθανόν άλλων ναών στη Δράμα και στην κορυφή του Φαλακρού όρους), οι προτομές του Βάκχου (βλ. Αρχαιολογικό μουσείο Δράμας) αλλά και η πληθώρα των Δρωμένων που σχετίζονται με τη Διονυσιακή Λατρεία στην περιοχή δείχνουν πως η αρχαία τοπική ιστορία είναι ζυμωμένη με μύθους που έχουν επίκεντρο την παραδοσιακή καλλιέργεια της αμπέλου.

2. Το ειδύλλιο του τουρισμού με τον οίνο.

Και πως αυτό το προϊόν και ταυτόχρονα πολιτιστικό αγαθό συναντά τον τουρισμό και γίνεται τουριστικό προϊόν με ταυτότητα;

Ποιες οι συνθήκες και οι όροι κάτω από τους οποίους ο οινοτουρισμός θα πάρει σάρκα και οστά;

Ποιος ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης, της αγοράς, των επαγγελματιών, της κοινωνίας, των πολιτών;

Τι είδους οινοτουρισμό θέλουμε;

Τα ερωτήματα πολλά και σύνθετα. Όμως κάθε νέο δημιούργημα θέλει το χρόνο και την ωρίμανσή του. Θέλει αμπελουργική υπομονή. Προϋποθέτει στοχευμένη βούληση, πολύπλοκη ερευνητική προσπάθεια και επενδύσεις σε χρόνο, σε χρήμα και σε εξασφάλιση συνεργασιών.

Ξεκινώντας από τον ορισμό του οινοτουρισμού (στη χώρα μας δεν έχει θεσμοθετηθεί ακόμα), σε γενικές γραμμές θα μπορούσαμε να συμπεριλάβουμε μια ευρεία γκάμα δραστηριοτήτων, που δημιουργείται γύρω από την επίσκεψη τουριστών – περιηγητών σε οινοποιεία, αμπελουργικές ζώνες, με ότι συμπεριλαμβάνεται μέσα σε αυτές, μονοπάτια, μνημεία όλων των ιστορικών περιόδων, αξιοθέατα. Ταυτόχρονα περιλαμβάνει γευσιγνωσία κρασιών, εκπαιδευτικές ξεναγήσεις, φαγητό, παραμονή και διανυκτέρευση σε καταλύματα, ψυχαγωγικές εκδηλώσεις και οτιδήποτε έχει σχέση με τον πολιτισμό της καθημερινότητας, παραγωγικές διαδικασίες, ήθη, έθιμα, δρώμενα.

Και εδώ μπορούμε να διακρίνουμε δύο αντιλήψεις :

Η μια, η οποία αντιμετωπίζει τον οινοτουρισμό σαν μια εξειδικευμένη μορφή τουρισμού, και απευθύνεται σε εξειδικευμένους επισκέπτες, Έλληνες ή ξένους.

Η άλλη, η οποία αξιοποιεί τους επισκέπτες της περιοχής γενικότερα και τους ωθεί να γνωρίσουν το κρασί μας, τη γαστρονομία μας, σαν επιπρόσθετα συστατικά μιας συνολικής και ολικής εμπειρίας του τόπου μας.

Και στις δύο περιπτώσεις, είτε σαν αυτοδύναμο προϊόν είτε σαν συνδυασμένο με άλλες ειδικές μορφές τουρισμού (πολιτιστικό, αγροτουρισμό, οικοτουρισμό, αθλητικό κλπ) αποτελεί ένα εξαιρετικά ευέλικτο και δυναμικό προϊόν, που χρειάζεται ειδικό σχεδιασμό, ειδικές στρατηγικές μάρκετινγκ, με στόχο να είναι βιώσιμο και κερδοφόρο για όλους.

Δεν αρκεί να έχουμε ένα προϊόν το οποίο εμείς θεωρούμε ότι είναι καλό. Πρέπει να ανταποκρίνεται στις επιθυμίες των δυνητικών επισκεπτών. Αυτό σημαίνει πως πρέπει να ξέρουμε τι θέλουμε και προς ποιους απευθυνόμαστε, να δούμε ποια είναι τα χαρακτηριστικά τους, ποιες οι ωφέλειες που προσδοκούν και πως αλλάζουν οι προτιμήσεις και οι συμπεριφορές τους, έτσι ώστε να διαμορφώσουμε κατάλληλα το προϊόν μας, όχι μόνο στα στενά του όρια, το οινοποιείο ή το αμπέλι, αλλά το ευρύτερο τουριστικό προϊόν.

Σύμφωνα με διεθνείς έρευνες (πηγή: Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων) το προφίλ των οινοτουριστών-γαστροτουριστών, έχει ως εξής:

Ηλικίες: (κυρίως) 30-50 ετών και (δευτερευόντως) 51-64 ετών.

Επαγγελματικά καταξιωμένοι.

Υψηλότερο διαθέσιμο εισόδημα από τον μεσαίο τουρίστα.

Υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο από τον μεσαίο τουρίστα

Περιπετειώδεις και έμπειροι ταξιδιώτες

Ενδιαφέρονται για τον πολιτισμό του προορισμού

Δαπανούν μεγάλο ποσοστό του ταξιδιωτικού προϋπολογισμού σε δραστηριότητες γαστρονομικού ενδιαφέροντος.

Το σημείο όμως εκκίνησης για την διαμόρφωση του προϊόντος μας και την ανάπτυξη ενός σχεδίου οινοτουρισμού, θεωρούμε πως είναι η δημιουργία της εμπειρίας. Εδώ βρίσκεται το κλειδί. Το τουριστικό προϊόν και ακόμα περισσότερο το οινοτουριστικό-γαστροτουριστικό είναι ΕΜΠΕΙΡΙΑ. Σε συνδυασμό φυσικά με τα υλικά και τις υπηρεσίες.

Τέσσερις είναι οι βασικές εμπειρίες τις οποίες αποζητούν οι άνθρωποι στον τουρισμό. Διασκέδαση και ψυχαγωγία, εκπαίδευση και γνώση, αισθητική και ηδονική εμπειρία, απόδραση από την καθημερινότητα.

3. «Περιηγήσεις με τον οίνο οδηγό» στη Δράμα.

Με οδηγό τα παραπάνω προτείνεται ο οινoturισμός στη Δράμα και στην ευρύτερη περιοχή του Παγγαίου ν' αναπτυχθεί μέσω της χάραξης διαδρομών «Περιηγήσεις με τον οίνο οδηγό» στις οποίες:

- Προσδιορίζονται τα σημεία αμπελοοινικού, γαστρονομικού και τουριστικού ενδιαφέροντος.
- Προτείνονται δραστηριότητες και
- Αξιοποιείται η υποδομή και το δυναμικό της.

Ως εργαλείο υποδομής προκειμένου οι διαδρομές στον οινικό πλούτο της περιοχής να είναι και διαδρομές στον πολιτισμό, την ιστορία και την αυθεντικότητά της προτείνεται η κάτωθι ερευνητική προσέγγιση [προϋποθέτει: α) σύσταση εξειδικευμένης ομάδας εργασίας και β) εξασφάλιση χρηματοδότησης] με τις εξής φάσεις:

1^η Φάση. Συλλογή πληροφοριών για την περιοχή, με εντοπισμό των σημείων που παρουσιάζουν πολιτισμικό και τουριστικό ενδιαφέρον.

2^η Φάση. Βιβλιογραφική Έρευνα, με την οποία στοιχειοθετείτε η ιστορική διάσταση της αμπελοκαλλιέργειας και της οινοπαραγωγής στην περιοχή, καθώς και το γενικό ιστορικό πλαίσιο.

3^η Φάση. Επιτόπια Έρευνα, με την οποία καταγράφεται ο πλήρης αμπελοοινικός κύκλος και ο ετήσιος εθιμικός κύκλος με εντοπισμό των στοιχείων του παραδοσιακού πολιτισμού.

4^η Φάση. Οργάνωση των δεδομένων. Συγκρότηση αρχείου.

Ως αποτέλεσμα της εργασίας αυτής, συγκροτείται Αρχείο δεδομένων, με άξονα τον ετήσιο αμπελοοινικό κύκλο, γύρω από τον οποίο «πλέκονται» τα υπόλοιπα στοιχεία, είτε χρονολογικώς (στον κύκλο του χρόνου), είτε γεωγραφικώς (ανά μικροπεριοχή).

Οι καταγραφές εμπλουτίζονται με επαγγελματικές φωτογραφίες και βιντεοσκοπήσεις, σκιτσάρονται εργαλεία και εξοπλισμοί, αποτυπώνονται αρχιτεκτονικώς χώροι, συγκεντρώνεται παλιό φωτογραφικό υλικό και, όπου αυτό είναι δυνατόν, συλλέγονται πρωτότυπα αντικείμενα, ώστε να δημιουργηθούν μικρά εκθετήρια, στα οινοποιεία ή σε άλλους χώρους.

Το αρχείο δεδομένων υποστηρίζει και εμπλουτίζει τις δυνατότητες των «περιηγήσεων» συνολικά, των οινοποιείων μεμονωμένα, και της τοπικής αυτοδιοίκησης, ώστε να επιτευχθεί:

- προβολή της αμπελοοινικής περιοχής και των οινοποιείων της (έντυπα, εκδόσεις, βίντεο, παρουσία σε εκθέσεις, σε συνέδρια κ.α.)

- δημιουργία ή ανάδειξη επισκέψιμων σημείων, στα οινοποιεία ή αλλού, διακοσμημένων με τυπικά πολιτισμικά στοιχεία: αμπελοοινικά εκθετήρια, λαογραφικές συλλογές, εκθέσεις φωτογραφιών
- δημιουργία ή αξιοποίηση εορτών, πανηγύρεων και εθιμικών δρώμενων με προβολή των παραδοσιακών τους στοιχείων
- επίσης, παρουσίαση στον επισκέπτη εμπειριστατωμένων και ευέλικτων προτάσεων για διαδρομές στο αμπελουργικό τοπίο, για συμμετοχή σε δραστηριότητες, ξεναγήσεις και τυπικές γαστρονομικές απολαύσεις, αγορά παραδοσιακών προϊόντων, κ.λπ.
- και, τέλος, πιστοποίηση της αυθεντικότητας στοιχείων της αμπελοοινικής περιοχής, διαδικασία απαραίτητη τόσο για την τεκμηρίωσή της, όσο και για τη συμμετοχή της σε προγράμματα χρηματοδοτήσεων κ.λπ.

Το Αρχείο το οποίο συγκροτείται με την προσέγγιση αυτή είναι πολυδυναμικό, και αποτελεί, την ταυτότητα της αμπελοοινικής περιοχής.

4. Ενδεικτικές Δράσεις:

Ως συγκεκριμενοποίηση των παραπάνω προτείνουμε ενδεικτικές δράσεις

- Σηματοδότηση χώρων και διαδρομών (ήδη από τον κύριο οδικό άξονα).
- ΔΡΑΜΑ. Η πόλη του κρασιού. Πρέπει να το καταλαβαίνεις όταν την επισκέπτεσαι. Σημαίες, λάβαρα, έντυπα, αναμνηστικά.
- Γιορτές κρασιού και γαστρονομίας. Αυτές οι γιορτές μπορούν να ποικίλουν ως προς την μορφή και την θεματολογία: φεστιβάλ υψηλής γαστρονομίας, γιορτές μετά την συγκομιδή, γιορτές αφιερωμένες σε συγκεκριμένα προϊόντα, Θεσμοθέτηση τοπικών διαγωνισμών κρασιού και επιδείξεις μαγειρικής, εμπορικές εκθέσεις κ.ο.κ.
- Τοπική κουζίνα (μαθαίνουμε να συνδέουμε τα τοπικά προϊόντα με τις ποικιλίες των κρασιών μας)
- Μαθήματα γευσιγνωσίας και οινολογίας. Μία δραστηριότητα που έχει μεγάλη διάδοση ,με την διοργάνωση μαθημάτων και σεμιναρίων για θέματα μαγειρικής, γευσιγνωσίας και διατροφής. Διοργανώνονται συνήθως από ξενοδοχεία, εστιατόρια, ειδικευμένα τουριστικά γραφεία ή τοπικούς φορείς και έχουν διάρκεια από λίγες ώρες μέχρι και πολλές ημέρες.
- Ανάπλαση χώρων – λαογραφικά μουσεία - μουσείο αμπελοκαλλιέργειας και κρασιού – αναβάθμιση της αισθητικής των περιοχών και των αμπελοοινικών εγκαταστάσεων.
- Σύνδεση οινοποιείων – τσιπουράδικων με αγροτικές δραστηριότητες (τρύγο, σπορά, συλλογή βοτάνων, απόσταξη τσίπουρου κ.λπ.).
- Διαδρομές: Γνωριμία με την τοπική κοινότητα, την κουλτούρα, την ιστορία, και τον τρόπο ζωής των οινοποιών. Ενδεικτικά:

- -κρασί και γεύσεις
  - -κρασί και Διονυσιακά Δρώμενα
  - -κρασί και σιδηροδρομικό ταξίδι
  - -κρασί και φωτογραφικό σαφάρι στην ορεινή και πεδινή ύπαιθρο
  - -κρασί και ποδήλατο, κρασί και πεζοπορία Παραδείγματα αντίστοιχα συναντούμε στη Γερμανία, όπου μια τέτοια διαδρομή περνά από 40 πόλεις και χωριά και καλύπτει 230.000 στρεμ. αμπελώνων. Με 600.000 επισκέπτες που σημειώνουν τουλάχιστον 2 εκατομμύρια διανυκτερεύσεις και 5 εκατομ. μονοήμερες επισκέψεις .
- Περιποιήσεις σε Spa. Ενδιαφέρουσα τάση των τελευταίων ετών είναι η συσχέτιση της γαστρονομίας με τον τουρισμό ευεξίας, χρησιμοποιώντας τρόφιμα και ποτά ως καλλυντικές ουσίες για περιποιήσεις σε Spa. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ξενοδοχείο και κέντρο ευεξίας στο Μπορντώ της Γαλλίας που εισήγαγε μια σειρά περιποιήσεων με βάση το σταφύλι και το κρασί. Στην Ελλάδα αντίστοιχο παράδειγμα έχουμε σε θεματικό ξενοδοχείο της Σαντορίνης.

Οι παραπάνω δράσεις φυσικά προϋποθέτουν ένα καταρτισμένο προσωπικό, κυρίως στο τομέα των ξεναγήσεων.

Τέλος, ένα θεματικό συνέδριο θα μας δώσει περισσότερες δυνατότητες για να προσεγγίσουμε συνολικότερα το θέμα μας και να μελετήσουμε, πολύ καλά παραδείγματα αξιοποίησης του κρασιού και της γαστρονομίας τόσο στην Ελλάδα (Δρόμοι κρασιού στη Νεμέα), περισσότερο όμως στην Ευρώπη, όπως αυτό του περιφερειακού οργανισμού τουρισμού στο Τορίνο της Ιταλίας, όπου συνδέεται ο τουρισμός με την παραγωγική βάση, του περιφερειακού οργανισμού τουρισμού της Καταλονίας στην Ισπανία, με την συνεργασία 73 τοπικών επιχειρήσεων, δήμων και φορέων, για την προβολή από κοινού του γαστρονομικού-οινικού χαρτοφυλακίου της περιοχής και της δημιουργίας 349 ανά έτος γαστρονομικών εκδηλώσεων, του περιφερειακού οργανισμού τουρισμού της Αλσατίας στη Γαλλία, με την δημιουργία 6 θεματικών γαστρονομικών διαδρομών, το παράδειγμα δικτύωσης του Αμβούργου μεταξύ ξενοδοχείων και χώρων εστίασης, που εδραίωσαν την φήμη της πόλης ως κοσμοπολίτικου γαστρονομικού προορισμού. Κλπ.

5. Προγράμματα για χρηματοδότηση.

Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης.

Μέτρο 313.

Παρεμβάσεις δημοσίου χαρακτήρα, ίδρυση – εκσυγχρονισμός τοπικών κέντρων τουριστικής πληροφόρησης, σήμανση αξιοθέατων και μνημείων, ορειβατικές διαδρομές σε περιοχές της

αγροτικής υπαίθρου, προβολή και προώθηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων των περιοχών, με δικαιούχους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης και εταιρείες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Μέτρο 321.

«Μέτρα για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές».

Περιλαμβάνει:

Μικρά έργα πρόσβασης στις βιολογικές εκμεταλλεύσεις, που μπορεί να είναι αμπελώνες, χώροι άσκησης πολιτιστικών δραστηριοτήτων, ενίσχυση πολιτιστικών εκδηλώσεων και εκδηλώσεων ανάδειξης και διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Μέτρο 322.

«Ανακαίνιση και ανάπτυξη χωριών».

Προϋποθέτει ολοκληρωμένο σχέδιο ανάπτυξης ενός χωριού.

Περιλαμβάνει:

Βελτίωση και ανάπλαση κοινόχρηστων χώρων, διαμόρφωση υπαίθριων χώρων, αποκατάσταση κτιρίων για κοινωφελή χρήση, αποκατάσταση εξωτερικών όψεων κτισμάτων με ιδιαίτερα στοιχεία αισθητικής και ιστορικής αξίας.

Μέτρο 323

«Διατήρηση και αναβάθμιση της αγροτικής κληρονομιάς».

Περιλαμβάνει:

Δράσεις όπως διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση περιοχών με προτεραιότητα σε τοποθεσίες υψηλής φυσικής αξίας, αποκατάσταση και αναβάθμιση πολιτιστικών χαρακτηριστικών της αγροτικής υπαίθρου, όπως γεφύρια, μύλοι, πατητήρια, παρεμβάσεις σε υφιστάμενα κτίρια για τη μετατροπή τους σε μουσεία, συλλογές, εκθετήρια, που σχετίζονται με τη λαογραφική, αγροτική, πολιτιστική κληρονομιά.

Μέτρο 341

«Δραστηριότητες ενημέρωσης και προώθησης»

Η δράση.

Απόκτηση δεξιοτήτων, εμπύχωση και εφαρμογή, δίνει τη δυνατότητα να εκπονηθούν μελέτες, όπως θεματικές και εξειδικευμένες, για τις περιοχές παρέμβασης. Δίνει την πιθανότητα επίσης για οργάνωση επισκέψεων στις μονάδες παραγωγής, μαθητών, σπουδαστών, ομάδων καταναλωτών.

(Δικαιούχοι: ομάδες παραγωγών οι οποίες απαρτίζονται από φορείς που συμμετέχουν ενεργά σε συστήματα ποιότητας.)

Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ ΑΜ-Θ) - Θεματικοί άξονες.

- Ενθάρρυνση της τουριστικής δραστηριότητας.
- Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής και τοπικής κληρονομιάς.
- Βελτίωση ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές.
- Ανάπτυξη πολιτιστικών υποδομών.
- Αστική και αγροτική αναγέννησης.

- Ενισχύονται ενέργειες:
- Προώθηση θεματικών μορφών τουρισμού.
- Σύνδεση του τουρισμού με την τοπική παραγωγή και τη σύγχρονη πολιτιστική πραγματικότητα.
- Ενέργειες ενημέρωσης και προβολής.
- Αναβάθμιση υποδομών που προάγουν την εκπαίδευση στον τομέα του τουρισμού.
- Διαδρομές επισκεπτών και οικοτουριστικά δίκτυα.
- Αποκατάσταση και ανάδειξη μνημείων και αρχαιολογικών χώρων.
- Εγκαταστάσεις εξυπηρέτησης επισκεπτών.
- Δράσεις και μέσα προβολής.
- Κατασκευή και εκσυγχρονισμός μουσείων.
- Υποδομές σύγχρονου πολιτισμού.
- Ανακαίνιση και ανάπτυξη παραδοσιακών οικισμών.
- Προστασία και διατήρηση αγροτικής κληρονομιάς και αρχιτεκτονικής υπαίθρου.

Τομεακά προγράμματα.

- Επιχειρησιακό πρόγραμμα: «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα».
- Ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού.
- Ανάδειξη δικτύων συνεργασίας.
- Δράσεις στο πλαίσιο θεματικών, πολιτιστικών, φυσιολατρικών, οικοτουριστικών δράσεων εθνικής, διαπεριφερειακής και περιφερειακής σημασίας.
- Προβολή ειδικών και θεματικών μορφών τουρισμού.
- Δημιουργία κέντρων πληροφόρησης.

Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας – INTERREG.

- Μεσογειακό πρόγραμμα 2007-2013.

ΠΡΟΤΑΣΗ:

Συνεργασία των φορέων της περιοχής και εκπόνηση ενός δικού τους προγράμματος, το οποίο θα αποτελεί ένα ΠΑΖΛ από επιμέρους τμήματα και υποπρογράμματα, επενδύσεις και ενέργειες, που θα είναι συμβατές η κάθε μία τους ξεχωριστά με προβλεπόμενα χρηματοδοτούμενα από ανεξάρτητα ενδεχόμενα προγράμματα ή και μέτρα, ξεκινώντας και σηματοδοτώντας με αυτόν τον τρόπο την αναγκαία μεταξύ τους συνεργασία για το σχεδιασμό, υλοποίηση και προώθηση της ανάπτυξης του οινικού τουρισμού της περιοχής μας.

Τζήμου Ευανθία

Αρχιτέκτων Μηχανικός
Περιφερειακή Ενότητα Δράμας
Διεύθυνση Ανάπτυξης
Τμήμα Εμπορίου και Τουρισμού